

devantal, / per anà bonica 'l dia de Nadal»; la criada de l'*Hostal de la Pera*, observant les preteses dames pel forat del pany, «veu *fandillas* en terra, / i pistoles carregar», MilàF (*Romllo.*, 277.9, 114H); «al Voló --- la gent vesteix a la usança del pahís, y les dones en tot diferents de les nostres catalanes, les que solen dur les *faldilles*, segons diem nosaltres, escafides, y mantel·lines o caputxes negres», «*faldilles* encarnades», «al·trament vesteixen gipó y *faldilla* de tafetà negre», B. de Maldà (*Excursions*, 142, 37; *Coll. B. V.*, 104). I la mateixa Maria Antònia Salvà, poetessa fina i rica senyora, pren *faldilla* quan vol transportar-nos a un món distingit, ideal, desdenyant les pagesivoles *faldetes*: «a la princesa encisera, / la qui du *faldilla* d'or» (*Poesies*, 152).

Pel Nord, l'ús de *faldilles* ateny avui les més altes valls pirinenques, des del Canigó fins al cap del Pallars (Tavascan, Tort; *faldílez de dráp* m'anomenen, a Àreu de Vall Ferrera, la peça típica de l'antiga indumentària local de les pallareses, 1933). I reblen encara la seguretat de les velles arrels els catalaníssims i antics derivats *faldellí*³ i *faldilló*. *Faldallins* ja en dos docs. del S. XVI, un de Cerdanya, l'altre d'Eivissa, i en *La Filla del Marxant* i altres rànies cançons populars: «la cintureta us creix y'l davantal s'aixeque, / y 'l *faldellí* vermell d'un pam no toque a terra / --- la virodon ---» (cat. occ., MilàF, *Romllo.*, 228.10); *faldilló* en una que deu ser almenys del S. XVI: «el meu *faldilló*, / que hi ha flor del liri, las armas d'Aragó / ---» (id., 305A, de nou 47.5). *Faldillar*. *Faldiller*. *Faldilleta*, -etes. *Faldillo*ts.

Faldetes. De vegades té un ús més aviat afectiu, d'autèntic diminutiu-hipocorístic, posant de relleu una peça de vestir íntima (no la noble de la dona ben vestida), com quan les pabordesses de Sent Pere dels Forcats canten la cançoneta mig-obscena de l'*Espolsa-faldetes* (Brousse, *La Cerdagne Fr.*, 131); o quan en el *Tirant* ens mostren com entrà per la cambra «la princesa, que venia de la torre del tresor en camisa e ab *faldetes* de domàs blanc --- per la gran calor que fahia» (cap. 131, Ag., 184); o en l'Ariosto *faldiglia* és «sottana --- intirizita, guardinfante» (Zaccaria, s. v.); altres vegades els contextos de què disposem no aclareixen el matís: «unes *faldetes* de girassol», copia de cert inventari de 1486 Careta en la seva ingènua cacera de «*Barbrismes*». També se sent *faldetes* en algun punt del Pla d'Urgell, del Priorat (Bru, *Misc. Folkl. Arabia*, 155), del Matarranya (Bellmunt de M., 1937), i del Migjorn valencià (*Canyissas*, 95). Segons J. G. M. (1955) «en valencià diem la *falda*, les *faldes*, la *faldeta*, les *faldetes*; amb preferència: la *falda*». Mall. *faldeta* (Arx. Lluís Salvador, p. 260).

Faldar [1436, peça de l'armadura]; pall., ribag., Pla d'Urg. 'peça dels bolquers, de la cintura en aval' (Farre, Tavascan, 1933-4), d'on després *los faldars* per al conjunt dels bolquers (Sarroca de Bellera, Violant, BCEC XLIV, 280), i d'ací, en fi, *lo faldar*, un *faldar*, usat per molts per a tot el vestit de bolquers (Àreu, Estaon, Tavascan, 1934); mentre que a les Illes s'ha usat per a la part inferior de la camisa, amb caràcter

de peça de vestir interna (particularment de la dona): «—et deus arreglà algun llaç / per posar-te a sa camisa: / molt estufada aniràs, / es veure't darà alegria; / —si cuidaves tons *faldars*, / que bona falta et faria! / Sempre véns a posà es nas / allà on ningú te crida», J. Castelló (*Ibiza y Fo.*, 95); d'ací la locució adverbial men. en *faldaret* 'amb els faldars defora' i també «en *camiseta*: açò és: just amb sa roba de davall, cast. en *paños menores*», AFerrer Ginart (*Rond. Men.*, 218).¹⁰ *Faldara*. *Faldarejar*. *Faldarotes*.

Faldaró, que Lab. 1839 escriu *falderon(s)* «cèrcol que's posa volander en los carros entre la clavia i lo botó de la roda, cast. arandela, *volandera*» (rectificat com a singular *falderó* Lab. 1884), avui *falandró* tarr. (BDC VI, 44) (d'on passa al *DFa.*); així m'ho explicà també En Montoliu, conversant juny 1933, com a propi del Camp de Tarragona; sens dubte alteració de la forma registrada per Lab.: sigui per via fonètica (**faldaderóns* de *faldat*, amb propagació de nasal i haplogogia, partint de la forma antiga *falta* = *falda* > *falandersons*, -*drons*), sigui per contaminació de *volander* (cast. *volandera*). De formació semblant serà **faldadruc*, que el *DAG.* registra com a nom de bolet a Bagà: car la forma acampanada i rodona d'un bolet és comparable a la del *falandró* i d'una roba que cobreix la vulva aboletada de la dona.

+*Falandraix* ribag. (Peralta de la Sal, ZRPh. XLV, 238) < cast. dial. *fandrajo*, variant de *filindrajo*, DCEC I, 208b28 (ANDRAJO), que ve també de *falda* (*faldra*).

Faldó [1640, Moradell]; d'on *anar en faldó* 'amb sols la camisa', val. S. (EValor, c. 1950); *Na Faldó* malnom posat a una dona: «Entremès de *Na Faldó* Gomila» composició del mall. R. Sastre del Puigderós (1735-1787, JMBover, *BiEscrBal.* II, 360) evidentment de sentit pejoratiu: sigui aplicada a una dona desvergonyida o impúdica (que *va massa en faldó*, cf. l'acc. mall.-men. d'*AlcM*, §§ 2-3), sigui a una xafardera (que sempre «fa safareig», com les rentadores de camises), cf. *faldetango* 'dona de poc enteniment' mall. *AlcM*. *Faldona*. *Faldut* 'nom que donen als d'Uildecona' a Traiguera (1961); cf. el cast. antiq. *baldua* aplicada a dones com la *Celestina*, o a d'altres que trafeguen molt. *Afaldat*. *Desfaldar*. *Enfaldar*; *enfaldillar* (*enfald-*). *Sobrefalda*. *Sotsfaldar*.

Faltriguera 'butxaca de sota faldilla' cast. (veg. DCEC, com a derivat de FALDA) > usual a Mall. i al Matarranya (*AlcM*), amb variant mall. *faldriquera*, Arx. Lluís Salvador (p. 211); en cast. antiq. o dial. també s'usaren *faldriquera* i *faldra*, d'on el cat. argòtic *baldra* que Givanel (BDC VII, 21, 25) i Vallmitjana (*AlcM*) assenyalen amb els valors de 'butxaca' 'falda' i 'sotana'; la *b-* causada potser ja en cast. argòtic, per influència de *bolsa*, alteració adoptada pels mal·factors i aprofitada amb objecte críptic («Deckwort»).

Refaldar; i labialitzat en *arrufaldar* «sofaldar, alzar las faldas», val. (Sanelo II, 4v); és mot que existí també en cast. vulgar o murriesc, car Pedro Espinosa (segle XVII) recollí també *arrufaldado* entre les «voces vulgares, malsonantes» (*Obras*, 197.2), és clar que amb